บทบาทของตลาดรังสิตในฐานะตลาดผลไม้กลาง

นางสาวสุนทรี ไวปัญญา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2542 ISBN 974-334-966-9 ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ROLE OF TALAT RANGSIT AS THE CENTRAL FRUIT MARKET

Miss Soontaree Waipanya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Geography

Department of Geography

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-966-9

นางสาว สุนทรี ไวปัญญา โดย ภูมิศาสตร์ ภาควิชา อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ คร. คุษฎี ชาญถิขิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิตคณบดีคณะอักษรศาสตร์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร. ม.ร.ว. กัลยา ติงศภัทิย์) คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ (รองศาสตราจารย์ ควาพร นพคุณ) อาจารย์ คร.คุษฎี ชาญลิขิต) (รองศาสตราจารย์ นโรตม์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรศักดิ์ ศิริไพบูลย์สินธ์)

บทบาทของตลาครั้งสิตในฐานะตลาคผลไม้กลาง

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สุนทรี ไวปัญญา: บทบาทของตลาครั้งสิตในฐานะตลาคผลไม้กลาง (ROLE OF TALAT RANGSIT AS THE CENTRAL FRUIT MARKET) อ.ที่ปรึกษา: อ. คร. คุษฎี ชาญลิขิต, 157 หน้า. ISBN 974-334-966-9.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบทางพื้นที่ของแหล่งที่มาและตลาครับซื้อ ผลไม้ อีกทั้งยังวิเคราะห์บทบาทของตลาคสิ่มุมเมือง(รังสิต) ในฐานะที่เป็นตลาดผลไม้กลาง ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การวิจัยนี้กระทำโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญกับผู้ด้าผลไม้พื้นที่ศึกษาและจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนการศึกษาวิจัย สามารถจำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก เลือกสุ่มตัวอย่างผู้ด้าผลไม้ในตลาดกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 43 ตลาด ในขั้นตอนนี้ ผลจากการสัมภาษณ์มี 2 ส่วนคือ ส่วนแรก หาความสัมพันธ์ของ แหล่งที่มาของผลไม้ที่จำหน่ายในตลาดต่าง ๆ ที่เลือกสุ่ม โดยแยกแหล่งที่มาเป็น 2 แหล่งคือ ตลาดสิ่มุมเมือง (รังสิต) และตลาดอื่น ๆ ส่วนที่สอง นำตลาดที่เป็นแหล่งที่มาของผลไม้ มาจัด ลำดับชั้น ขั้นตอนที่สอง ทำการคัดเลือกตลาดที่มีจำนวนลำดับชั้นสูงสุดจำนวน 3 ตลาด ได้แก่ ตลาดสิ่มุมเมือง (รังสิต) ตลาดองค์การตลาดและตลาดมหานาด ขั้นตอนที่สาม ทำการวิเคราะห์ ปัจจัยดัวยวิธี Goal Programming ด้วยการกำหนดปัจจัยจำนวน 8 ปัจจัย ขั้นตอนที่สี่ ให้น้ำหนัก กับปัจจัยดังกล่าว แล้วเปรียบเทียบตลาดทั้งสามในแง่ความมีศักยภาพเหนือกว่า หรือด้อยกว่าหรือ เท่าเทียมกัน

ผลลัพธ์ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญพบว่า ตลาดสิ่มุมเมือง(รังสิต) ทำหน้าที่ รองรับผลไม้จากทุกภาคของประเทศ และผลจากการวิเคราะห์ด้วยการหาความสัมพันธ์ของผลไม้ ที่จำหน่ายในตลาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และการวิเคราะห์ปัจจัยด้วย Goal Programming สรุปได้ว่า ตลาดสิ่มุมเมือง(รังสิต) มีบทบาทเป็นตลาคกลางขายส่งผลไม้มากที่สุด รองลงไปได้แก่ ตลาดองค์การตลาดและตลาดมหานาค

ภาควิชาฏิธิสังมีขึ้น	ลายมือชื่อนิสิตมีนามี
สาขาวิชา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา ²⁵ 4½	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

CENTRAL FRUIT MARKET. RATIO/GOAL PROGRAMMING KEY WORD:

SOONTAREE WAIPANYA: ROLE OF TALAT RANGSIT AS THE CENTRAL

FRUIT MARKET. THESIS ADVISOR: DUSDI CHANLIKIT, Ph. D.,

157 pp. ISBN 974-334-966-9.

The aim of the research is to study spatial patterns of fruits' origins and wholesale markets which include

the role of Talat Rangsit (or so-called 'Si Mum Muang market') analysis as the central fruit market of Bangkok

Metropolis and its vicinity

The research was conducted by means of accidental sampling with fruit sellers using questionnaires and

also performed data collection from related organizations. The process of the research was divided into 4 parts:

firstly, fruit sellers of 43 markets within Bangkok Metropolis and its vicinity were interviewed. At this stage,

interviewed process yielded two results. The first result was dealing with the relationship of original and amount of

fruits sold in sampling markets; Si Mum Muang market and non-Si-Mum-Muang markets. The second one was to

set a hierarchical order of the sampling markets. Secondly, the Si Mum Muang market, Ongkarn Talat market and

Mahanak market were chosen as the three-top order markets. Thirdly, Goal Programming approach was introduced

to fulfill eight specific factors. Fourthly, each factor was weighted to all selected markets according to their own

potentials. With the help of the Goal Programming procedure, three pairs of selected markets were compared

where the potential of markets were calculated whether they had greater than or less than or equal potential.

In brief, the result derived by accidental sampling is now found that Si Mum Muang market functions as

the central market for all regions of Thailand. According to the results fulfilled by the relationship of original and

amount of fruits sold in Bangkok Metropolis and its vicinity and the Goal Programming analysis can be concluded

that Si Mum Muang market is titled as the biggest central fruit market among the others: Ongkarn Talat market and

Mahanak market respectively.

ภาควิชา ...มุมิสาสิฆร์.........

สาขาวิชา.....

ปีการศึกษา ²⁵4%

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จกุล่วงไปได้เป็นอย่างคี ด้วยความช่วยเหลืออย่างคียิ่งของอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ คร.คุษฎี ชาญลิขิต ซึ่งท่านกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอ แนะแนวทางการวิจัยและให้ความรู้ในแขนงวิชาการต่าง ๆ ในการวิจัยด้วยดีมาตลอดเวลาที่ทำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ รองศาตราจารย์ควงพร นพคุณ ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์นโรตม์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรศักดิ์ ศิริไพบูลย์สินธ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ต้องขอความร่วมมือจากหลายฝ่าย เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูล ในภาคสนาม ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลการค้าผลไม้จากตลาคสี่มุมเมือง (รังสิต) พนักงานบริษัท คอนเมืองพัฒนา จำกัค ผู้ค้าผลไม้จากตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ผู้ค้าผลไม้จากตลาคไท พนักงานจากตลาคไท อีกทั้งข้อมูลที่ได้รับจากเอกสารที่สึกษา ห้องสมุคต่าง ๆ และบุคคลที่เกี่ยว ข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุคคลต่าง ๆ ที่ให้กำลังใจตลอคมาทั้งที่มีความสนิทสนมส่วนตัว และคนรอบข้าง

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา พี่สาวและน้อง ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจที่ สำคัญยิ่ง จนกระทั่งผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

สารบัญ

		9	,
94	٩	1	

บทคัดย่อ	ภาษาไทยง	
บทคัดย่อ	ภาษาอังกฤษจ	
กิตติกรรมประกาศฉ		
สารขัญช		
สารบัญค	ารางซ	
สารบัญภ บทที่	าพฌ	
1	บทนำ1	
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา1	
	1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	
	1.3 สมมพิฐานการวิจัย	
	1.4 ขอบเขตการศึกษา	
	1.5 ขั้นตอนการคำเนินงานวิจัย	
	1.6 อุปกรณ์ที่ใช้ในการคำเนินงาน	
	1.7 ข้อจำกัดในการวิจัย	
	1.8 นิยามศัพท์	
	1.9 ประโยชน์ที่คาคว่าจะได้รับจากการวิจัย	
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	2.1 ตลาคกลางและตลาคกลางสินค้าเกษตร	
	2.1.1 คำจำกัดความ9	
	2.1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตร	
	2.1.3 หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าการเกษตร11	
	2 1 4 ลักษณะกายภาพที่ควรคำนึงในการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตร	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

	2.1.5 ปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตร	13
	2.1.6 รูปแบบตลาคกลางสินค้าเกษตร	13
	2.1.7 ประเภทฅลาคสินค้าเกษตร	14
	2.1.8 วิธีการตกลงซื้อขาย	1
2	2.2 ระบบการตลาคสินค้าเกษตร	16
	2.2.1 ลักษณะพิเศษของสินค้าเกษตร	16
	2.2.2 ประเภทการตลาคสินค้าเกษตร	17
	2.2.3 ระดับการตลาคสินค้าเกษตร	18
	2.2.4 วิถีการตลาคสินค้าเกษตร	20
	2.2.5 พ่อค้าคนกลางในระบบคลาคสินค้าเกษตรของประเทศไทย	21
	2.2.6 โครงสร้างการตลาด สินค้าเกษตรในประเทศไทย	24
	2.2.7 ครรลองตลาคผลไม้ในประเทศไทย	25
2.3	3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	26
	2.3.1 ทฤษฎีแหล่งกลาง	. 26
	2.3.2 การเปรียบเทียบปัจจัยคั่วยวิธี Goal Programming	
2.4	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
	2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตลาคสินค้าทางการเกษตร	. 30
	2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีแหล่งกลาง	. 35
3	วิธีการวิจัย	41
	3.1 แนวความคิดในการเลือกวิธีการศึกษา	. 41
	3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง	42
	3.2.1 พื้นที่ศึกษา	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

	3.2.2 ประชากรตัวอย่าง.	42
	3.3 การเก็บข้อมูล	42
	3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ	42
	3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ	44
	3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	44
4	ผลการคำเนินงานวิจัย	
	4.1 ผลการศึกษารูปแบบทางพื้นที่ของแหล่งที่มาและตลาครับซื้อผลไม้	
	4.1.1 แหล่งที่มาของผลไม้	
	4.1.2 ฅลาครับซื้อผลไม้	
	4.1.3 ผลการศึกษาแหล่งที่มาและตลาครับชื้อผลไม้ของตลาคสี่มุมเมือง(รังสิต)	60
	4.2 การศึกษาบทบาทของตลาดสิ่มุมเมือง(รังสิต)	60
	4.2.1 การศึกษาตลาครับชื้อผลไม้ในกรุงเทพฯ	60
	4.2.2 การศึกษาตลาคสิ่มุมเมือง(รังสิต) ต่อการเป็นแหล่งที่มาของผลไม้	
	ให้กับคลาครับชื่อต่าง ๆ	68
	4.2.3การศึกษาบทบาทของตลาคร่วมกับตลาคขายส่งผลไม้อื่น ๆ	112
	4.3 การสรุปผลการวิเคราะห์	122
	4.3.1 การวิเคราะห์แหล่งที่มาของผลไม้ที่จำหน่ายในตลาคกรุงเทพฯ	
	4.3.2 การวิเคราะห์สัคส่วนของผลไม้ที่จำหน่าย	
	ในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ แยกตามแหล่งที่มา	122
	4.3.3 การวิเคราะห์ศักยภาพของคลาคคั่วยวิธี Goal Programming	
	4.4 การสรุปผลการวิจัย	
	4.4.1 การศึกษารูปแบบทางพื้นที่ของแหล่งที่มาของผลไม้	
	และคลาครับชื้อผลไม้	124
	4.4.2 การศึกษาบทบาทของตลาคสิ่มมเมือง(รังสิต)	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

ในฐานะที่เป็นตลาดกลางผลไม้	124
5 สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ	127
5.1 สรุปการวิจัย	127
5.2 วิธีคำเนินการและที่มาของข้อมูล	128
5.3 สรุปผลการวิจัย	129
ร.3.1 รูปแบบทางพื้นที่ของแหล่งที่มาและตลาครับซื้อผลไม้	129
5.3.2 การศึกษาถึงบทบาทของตลาคสี่มุมเมือง(รังสิต)	
ในฐานะตลาดผลไม้กลาง	131
5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัย	132
รายการอ้างอิง	133
ภาคผนวก	137
ภาคผนวก ก	138
ภาคผนวก ข	141
ภาคผนวก ค	144
ภาคผนวก ง	154
ประวัติผู้วิจัย	157

สารบัญฅาราง

คาราง

4.1 แหล่งที่มาของผลไม้ที่เข้าสู่คลาคสิ่มุมเมือง(รังสิค)	48
4.2 คลาครับซื้อผลไม้จากตลาคสิ่มุมเมือง(รังสิค)	59
4.3 คลาดที่เลือกศึกษา	63
4.4 ตลาคที่เลือกศึกษา	66
4.5 แหล่งที่มาของมะม่วงที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	70
4.6 แหล่งที่มาของสับปะรคศรีราชาที่จำหน่ายในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	72
4.7 แหล่งที่มาของส้มเขียวหวานที่จำหน่ายในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	74
4.8 แหล่งที่มาของฝรั่งที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	77
4.9 แหล่งที่มาของชมพู่ที่จำหน่ายในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	78
4.10 แหล่งที่มาของมะละกอที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	82
4.11 แหล่งที่มาของมะพร้าวที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	84
4.12 แหล่งที่มาของกล้วยหอมที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	86
4.13 แหล่งที่มาของส้มโอที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	88
4.14 แหล่งที่มาของกล้วยน้ำว้าที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	90
4.15 แหล่งที่มาของแดงโมที่จำหน่ายในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	91
4.16 แหล่งที่มาขององุ่นที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	95
4.17 แหล่งที่มาของแคนตาลูปที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	97
4.18 แหล่งที่มาของกล้วยไข่ที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	99
4.19 แหล่งที่มาของลองกองที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	100
4.20 แหล่งที่มาของละมุคที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	103
4.21 แหล่งที่มาของพุทราที่จำหน่ายในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	103
4.22 แหล่งที่มาของสับปะรคภูเก็ตที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	106
4.23 แหล่งที่มาของส้มเช้งที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	108
4.24 แหล่งที่มาของทุเรียนที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	108

สารบัญตาราง(ค่อ)

ฅาราง	หน้า
	4.25 สัคส่วนของผลไม้แยกตามแหล่งที่มา
	4.26 การให้คะแนนของตลาคที่เลือกศึกษา117
	4.27 ความสัมพันธ์ของตลาดที่เลือกศึกษา121

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1.1 พื้นที่ศึกษา	5
2.1 การตลาคสินค้าเกษตรจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค	
2.2 ระคับการตลาคสินค้าเกษตรจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค	
2.3 ครรลองการตลาคผลไม้ในประเทศไทย	
2.4 สมมติฐานเกี่ยวกับจำนวนสินค้า/บริการและราคาในระยะทางหนึ่ง	
2.5 เขตอิทธิพลของการบริการสินค้าจากผู้ผลิตต่าง ๆ ในสินค้าตัวเคียวกัน	
2.6 การจัคลำจับศูนย์กลางชุมชน เมื่อค่าคงที่เป็น(k=3)	
3.1 ขั้นตอนการวิจัย	
4.1 แหล่งที่มาของผลไม้ที่ศึกษา	
4.2 แหล่งที่มาของผลไม้ที่ศึกษา:ภาคเหนือ	
4.3 แหล่งที่มาของผลไม้ที่ศึกษา:ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
4.4 แหล่งที่มาของผลไม้ที่ศึกษา:ภาคตะวันตก	54
4.5 แหล่งที่มาของผลไม้ที่ศึกษา:ภาคกลาง	55
4.6 แหล่งที่มาของผลไม้ที่ศึกษา:ภาคตะวันออก	56
4.7 แหล่งที่มาของผลไม้ที่ศึกษา:ภาคใต้	5
4.8 ตลาคที่เลือกศึกษา:กรณีที่ 1	61
4.9 ตลาคที่เลือกศึกษา:กรณีที่ 2	61
4.10 แหล่งที่มาของมะม่วงที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	71
4.11 แหล่งที่มาของสับปะรคศรีราชาที่จำหน่ายในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	75
4.12 แหล่งที่มาของสัมเขียวหวานที่จำหน่ายในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	7 6
4.13 แหล่งที่มาของฝรั่งที่จำหน่ายในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	80
4.14 แหล่งที่มาของชมพู่ที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	81
4.15 แหล่งที่มาของมะละกอที่จำหน่ายในคลาคค่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	83
4 16 แหล่งที่มาของมะพร้าวที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	85

สารบัญภาพ(ค่อ)

ภาพ	หน้า
4.17 แหล่งที่มาของกล้วยหอมที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเท	เพฯ 87
4.18 แหล่งที่มาของส้มโอที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ.	
4.19 แหล่งที่มาของกล้วยน้ำว้าที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเท	
4.20 แหล่งที่มาของแตงโมที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	
4.21 แหล่งที่มาขององุ่นที่จำหน่ายในคลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	96
4.22 แหล่งที่มาของแคนตาลูปที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเท	าพฯ98
4.23 แหล่งที่มาของกล้วยไข่ที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพ	
4.24 แหล่งที่มาของลองกองที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพ	
4.25 แหล่งที่มาของละมุคที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ.	104
4.26 แหล่งที่มาของพุทราที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ.	105
4.27 แหล่งที่มาของสับปะรคภูเก็ตที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกร	รุงเทพฯ107
4.28 แหล่งที่มาของส้มเช้งที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	109
4.29 แหล่งที่มาของทุเรียนที่จำหน่ายในตลาคต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ	
4.30 ขั้นตอนการศึกษา	112